

SKATINIMAS – TINKAMAS VEIKSNYS IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ ELGESIO KULTŪRAI UGDYTI ŠEIMOSE

Nijolė Petrylienė, Jurgita Smilgienė

Joniškio vaikų lopšelis darželis „Saulutė“, Šiaulių universitetas

Įvadas

„Geras elgesys vaiko auklėjimui toks pat svarbus kaip skaitymas, rašymas arba aritmetika“ (Vanderbild, 2000, p. 29). Šiandien beveik visiems tėvams kelia abejonių ir senieji, ir naujieji tinkamos vaikų elgesio kultūros formavimo būdai. Visi jie atrodo nebeveiksmingi, tuo tarpu vaikų elgesio problemos vis auga, o kadangi su jomis pirmiausia susiduria tėvai, todėl ir spręsti jas reikia namuose. „Siekiant ugdyti asmenybę turi būti dedami tvirti pagrindai jau nuo mažens (...)“, todėl akivaizdu, jog, norint užauginti vaikus pilnaverčiais žmonėmis, tėvai privalo modernizuoti auklėjimą, t. y. suvokti, kad jie yra pajėgūs išauklėti ne tik stiprius ir savimi pasitikinčius, bet ir kultūringus bei jautrius piliečius (Skujienė, Steponienė, 2007, p. 273).

Vaikų auklėjimo šeimoje klausimus nagrinėjo daugelis Lietuvos ir užsienio šalių pedagogų, psichologų, kitų sričių mokslininkų: K. Miškinis (1993), Z. Bajoriūnas (1997), I. Leliūgienė (2003), Z. Alijošienė (2003), V. Titarenka (1980), Y. Lemontagne (1999), H. G. Ginott (1999), J. U. Rogge (2005), G. Skujienė, A. Steponienė (2007) ir kt. Bendra minėtų mokslininkų nuomonė – ugdant vaikų elgesio kultūrą, labai svarbu ne tik pasirinkti tinkamiausią amžių, bet ir priemones bei būdus.

Visuomenės raidoje susiformavo daug įvairių pedagoginio poveikio priemonių. Anksčiau vaikų auklėjimas labiau rėmėsi drausminimu, o šiandien vis daugiau tėvų renkasi modernizuoto auklėjimo strategiją, t. y. skatinimo būdą pagrįstą auklėjimą, nes mano, jog jis yra efektyvesnis tinkamai vaiko elgesio kultūrai ugdyti. Kokiais būdais, pasitelkiant skatinimą, koreguoti vaikų elgesį norima linkme, kaip ir kada taikyti šiuos būdus, kaip juos tarpusavyje derinti, kokios yra šių priemonių taikymo tendencijos – tai šiame straipsnyje nagrinėjami probleminiai klausimai.

Tyrimo tikslas – aptarti skatinimo būdus ir jų raišką, kaip esminį aspektą tinkamą vaiko elgesio kultūrai ugdyti.

Uždaviniai: 1) išryškinti šeimos įtaką vaikų elgesio kultūros ugdymui(si); 2) aptarti žinomus skatinimo būdus bei jų taikymą šeimose, auginančiose ikimokyklinio amžiaus vaikus.

Tyrimo metodai: mokslinės ir publicistinės teorinės medžiagos straipsnio tema analizė ir sintezė, apibendrinimas, loginis ir grafinis modeliavimas.

Šeima – vaiko asmenybės formavimosi institutas

Pasak I. Leliūgienės, „šeima – tai pagrindinis socializacijos veiksnys, kurio dėka vaikas įgyja esminių socialinių žinių, susiformuoja įgūdžius bei gebėjimus, *perima vertybes ir idealus, taisykles ir normas*, būtinas gyvenant jį supančioje visuomenėje“ (Leliūgienė, 2002, p. 9). „Šeima – pirminė visuomenės ląstelė, viena pagrindinių jos struktūros elementų. Pirminė todėl, kad joje visų pirma ugdomi vaikai, formuojamas charakteris, idealai“ (Bajoriūnas, 1997, p. 10). Be to, Z. Bajorūno teigimu, vaikų ugdymo tikslai šeimoje gali būti trejopi: „**ateities meilė** – aukščiausias auklėjimo tikslas (be jo negalėtume pasiekti kitų kilnių tikslų); **harmoningos asmenybės ugdymas** – bendražmogiškas tikslas; **žmogaus** – piliečio, patrioto, šeimyniško, gerbiančio ir mylinčio kitas tautas auklėjimas“ (p. 242).

Taigi, remiantis cituotais teiginiais, galima tvirtinti, jog šeima yra tobuliausias vaiko auginimo ir ugdymo institutas, ji palankiausiai veikia vaiko psichiką, skatina jo protinį ir dorovinį vystymąsi. Kaip nurodo V. Titarenka (1980, p. 20), „būtent, šeimoje formuojasi charakterio ir elgesio stereotipai, kurie vėliau arba trukdo, arba padeda žmogui gyventi“. S. Šalkauskis (1992) dar prieškarinio Lietuvoje rašė, jog šeima, kaip prigimtinis ugdymo (auklėjimo) veiksnys, socializuoja asmenybę, plėtoja vaiko savarankiškumą, kūrybiškumą, kritišką mąstymą, bendražmogiškąsias savybes: kultūrą, dvasingumą, dorovę, gebėjimą bendrauti. R. Žukauskienė šeimą įvardija kaip vaiko vertybių sistemos formuotoją, vaikams perimant tėvų vertinimus. „Šeima kaip vienetą gali daryti stebuklus padėdama vaikams įeiti į visuomenę. Tėvai perteikia savo vertybes ir pažiūras, taip pat išmoko vaikus, kaip elgtis su kitais. Jie skatina pozityvų elgesį, pagirdami ir apdovanodami vaikus, bei bando slopinti nepriimtina elgesį, nurodydami ribas ir pasekmes“ (Lemontagne, 1999, p. 34). R. Peters (1999) teigimu, vaikai negimsta savaime drausmingi, paklusnūs, turintys gerą vertybių sistemą. Juos reikia išmokyti, o pirmieji mokytojai kaip tik ir yra tėvai. Be to, anot G. Skujienės ir A. Steponienės (2007), „vaikų ugdymu sudvasinamas pats šeimos gyvenimas. Tėvai ugdo vaikus, tuo pat metu šie ugdo tėvus“ (p. 273). „Geras elgesys – kaip tepalas, kuris šeimos varikliui leidžia veikti geriau“ (Dagman von Cramm, 2005, p. 10). „Nuo tėvų intelektualinių galių, nuo tikslų, pasaulėžiūros, pedagoginio tak-

to ir kultūros priklauso vaiko ateitis. Siekiant ugdyti asmenybę, turi būti dedami tvirti pagrindai jau nuo mažens, todėl tėvų pavyzdys savo verte yra neįkainojamas“ (Skujienė, Steponienė, 2007, p. 273).

Vadovaujantis išsakytomis citatomis, galima teigti: kai šeimoje visapusiškai tenkinami vaiko emociniai, dvasiniai ir materialiniai poreikiai, ji tampa pirmoji žmogiškumo ugdytoja bei mokytoja, todėl šeima atlieka pagrindinį vaidmenį, ugdant tinkamą vaiko elgesio kultūrą.

Šeimos reikšmė ikimokyklinio amžiaus vaiko elgesio kultūros ugdymui(si)

Anot Dagman von Cramm (2005), kiekvienas laikotarpis turi tik jam deramas mandagumo ir dėmesingumo formas, kurios tinkamos vaikams ugdyti ar pritaikytos jų jėgoms.

K. Miškinis (1993), perteikdamas J. Vabal-Gudaičio mintis, aiškina, kad, norėdami tinkamai auklėti savo vaikus, tėvai pirmiausia turėtų juos pažinti, žinoti jų interesus, polinkius. Tėvai turėtų būti objektyvūs, matyti ne tik vaiko privalumus, bet ir trūkumus. Mokslininkas akcentuoja, kad nuo pat mažens vaikas turi jausti nuolatinį tėvų dėmesį, o tėvų reikalavimai turi atitikti vaiko amžių ir gebėjimus. Mat „jau ikimokyklinio amžiaus vaikas gyvena tą savo brendimo tarpsnį, kada užsimezga ir tvirtėja pradai, turintys labai didelę reikšmę kūno ir dvasios plėtotei“ (Gučas, 1981, p. 63).

„Ikimokyklinuko elgesio kultūra – tai visuomenei naudingų, pastovių kasdieninio elgesio buityje, bendraujant, įvairiopa veikiant, veiksmų visuma. Ji tvirtai susijusi su doroviniaisiais jausmais bei vaizdiniais ir savo ruožtu juos stiprina“ (Alijošienė, 2003, p. 3). Anot Z. Alijošienės, vaikų elgesio kultūros ugdymas – tai labai sudėtingas procesas, reikalaujantis sąmoningai ir lanksčiai taikyti įvairius metodus. Mokslininkė išskiria šiuos ikimokyklinio amžiaus vaikų elgesio kultūros komponentus:

- *veiklos kultūra* (ji formuojama vaikui žaidžiant, vykdam darbu užduotis);
- *bendravimo kultūra* (suponuoja vaiko bendravimo su suaugusiais ir vienmečiais normas bei taisykles, pagrįstas pagarba ir geranoriškumu, vartojant atitinkamą žodžių atsargą ir bendravimo būdus, be to, mandagų elgesį viešose vietose ir buityje);
- *higienos kultūra* (vaikas turi suprasti, kad tvarkingumo ir švaros laikymosi būtinybę diktuoja ne tik higienos reikalavimai, bet ir žmonių santykių normos).

Anot K. Miškinio (1993), ikimokyklinuko auklėjimo esmę sudaro tinkamas viso vaiko gyvenimo sutvarkymas, todėl šiame amžiuje ypač reikšmingas tėvų pavyzdys. „Vaikai yra labai pastabūs. Jau

pradėdamas vaikščioti vaikas būna prisižiūrėjęs bei išmokęs tėvų elgesio. Beprasmiška mokyti tokį vaiką gerų manierų, jeigu jis neturi mandagaus ir taktiško tėvo ar mamos, kurį galėtų mėgdžioti“ (Vanderbild, 2000, p. 28). Tik tose šeimose, kur tėvai patys yra sąžiningi, atidūs, mandagūs, gerbia vienas kitą, galima išauklėti dorus ir sąžiningus vaikus. Žinoma, atlikdami tėvų – auklėtojų vaidmenį, suaugusieji labai skiriasi – kiekvienas tai daro savaip. Tačiau, kaip teigia H. G. Ginott (1999, p. 9), „visi tėvai nori, kad jų vaikai būtų saugūs ir laimingi“.

Šiandieniniai tėvai suvokia, kad jau nepakanka derinti meilę ir tradicinį vaikų auklėjimą, kad reikia ir naujų gebėjimų, ir modernių demokratiškų veikimo principų.

Skatinimas – tinkamos vaikų elgesio kultūros ugdymo(si) veiksnys

L. Jovaišos (2007, p. 269) teigimu, „skatinimas – auklėjimo metodas, kai stiprinama veiklos ir elgesio motyvacija. Ji stiprinama tenkinant dvasinius ir materialinius poreikius, norus, interesus, žadinant teigiamas emocijas, didinant socialinį prestižą. Tam naudojamos dvasinės – moralinės ir materialinės skatinimo priemonės. <...> Skatinimas – itin svarbus auklėjimo metodas. Kartais jis laikomas pagalbiniu. Iš tikrųjų yra svarbus dėl to, kad skatinant palaikomos vaiko pastangos kreipti savo veiklą auklėtojo norima linkme, kad vaikas pajustų socialinį pripažinimą, neabejotų savo veiksmų teisingumu – taip formuojasi socialiai reikšmingas požiūris į darbą ir tarpusavio santykius“.

Vaiko skatinimas šeimoje – vienas dorovinio elgesio stimuliavimo būdų. Jo paskirtis įvertinti vaiko socialinį aktyvumą, teigiamomis emocijomis formuoti dorovinį elgesį. Kaip nurodo L. Ostrovskaja (1970), paskatinimas – vienas iš vaiko elgesio korekcijos metodų. Jis padeda vaikui skirti gėrį nuo blogio, leidžiamą nuo draudžiamo. Anot I. Litvinienės (2002) suaugusiųjų pritarimas, pagyrimas yra teigiamų poelgių, savo galimybių patvirtinimo stimulus.

Pozityviosios pedagogikos kryptis (M. Dowling, L. Porter, C. Webster-Stratton, K. VanderVen) teigia, kad tinkamas elgesys skatinamas palaikant su vaiku pozityvų ryšį, rodant jam pakankamai dėmesio, padrašinant, skatinant, giriant, taikant natūralių bei loginių pasekmių būdus (Monkevičienė, 2010).

„Vienas svarbiausių metodų, padedančių veikti vaiko elgesį, yra vadinamasis skatinimo ir paramos principas“, – nurodo M. Perras, B. Minzel ir H. Vimeris (1990, p. 20). Šie mokslininkai pastebi, kad, jeigu tam tikras vaiko poelgis sukelia malonių padarinių, tai jis ir ateityje gali pakartoti tą poelgį. Šis principas, autorių teigimu, turi labai stiprų auklėjamąjį poveikį.

L. Ostrovskaja (1970) nurodo, kad paskatinimas, priešingai nei drausminimas, sukelia vaikams malonius jausmus ir verčia juos elgtis taip, kad ir toliau sulauktų tėvų pritarimo. Kai vaikas jaučia, kad jam ne tik duodami nurodymai, daromos pastabos, bet ir pažymimos jo gerosios pusės, jis stengiasi pateisinti šią nuomonę.

Taigi, vaiko skatinimas turi dorovinę prasmę.

Paskatinimą reikia pelnyti, kitaip sakant, jis tinka, kai būtina pažymėti vaiko pasiekimus. Todėl svarbus saiko jausmas. Skatinimas pedagogiškai teisingas tada, kai sudaro galimybes tobulinti vaiko dorovinį ugdymą, – pažymi J. Litvinienė (2002).

Remiantis mokslinė literatūra, prieita prie išvados, kad mokslininkai išskiria labai panašias skatinimo priemonių grupes (žr. lentelę).

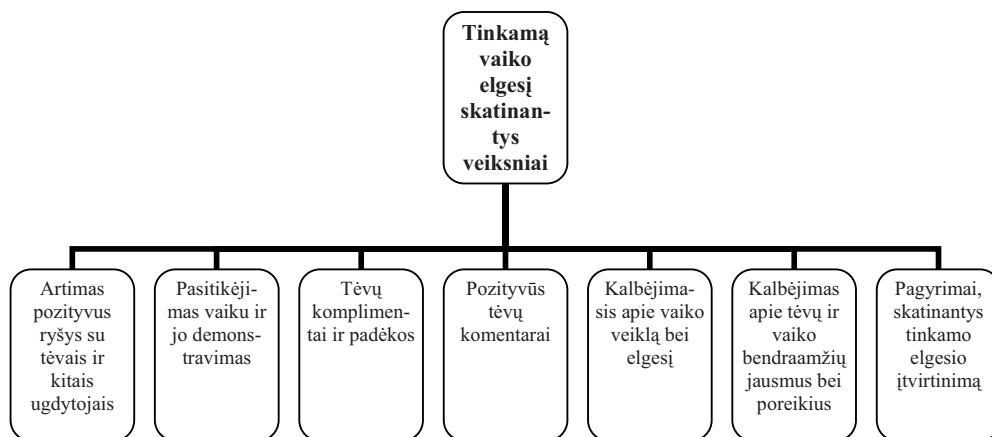
Lentelė. *Skatinimo priemonių grupės*

R. Peters skatinimo priemonių klasifikacija	M. Pereco, B. Minzel, H. Vimerio skatinimo priemonių klasifikacija
<i>Skatinimas įdomia veikla</i> (žaidimas, ekskursija, išvyka į parduotuvę, laisvalaikis su draugais, televizijos žiūrėjimas ir kt.)	<i>Veiksminiai stimulai</i> (žaidimas, kino filmų lankymas, muzikos klausymas ir kt.)
<i>Skatinimas bendravimu</i> (pagyrimas, pritarimas ir kt.)	<i>Socialiniai stimulai</i> (gyrimas, glostymas, plojimai, įdėmus klausymas ir kt.)
<i>Skatinimas materialiais dalykais</i> (pinigai, žetonai ir kt.)	<i>Materialūs stimulai</i> (pinigai, saldumynai, žaislai, gėlės ir kt.)

Sudaryta autorių, remiantis R. Peters (1999) ir M. Perec, B. Minzel, H. Vimer (1990).

Skatinimo metodo taikymo ypatumus analizavo O. Monkevičienė (2010). Jos tyrimų išvados apibendrintos paveiksle „Tinkamą vaikų elgesį skatinantys veiksniai“.

bendrintos paveiksle „Tinkamą vaikų elgesį skatinantys veiksniai“.

1 pav. Tinkamą vaiko elgesį skatinantys veiksniai

Sudaryta autorių, remiantis O. Monkevičiene, 2010

Pasak O. Monkevičienės, vaiko geranoriškumą, norą elgtis tinkamai pirmiausia skatina *artimas pozityvus ryšys su tėvais ir kitais ugdytojais*. Vaikas elgiasi prideramai, nes nenori skaudinti jam artimų žmonių, kuriuos myli. Šį artimą ryšį su vaiku pavyks išlaikyti, jei tėvai skirs laiko vaikui išklausti, jo jausmams, rūpesčiams suprasti, norams aptarti ir pasidžiaugti pasiekimais.

Labai svarbu esą demonstruoti pasitikėjimą vaiku. Jausdamas pasitikėjimą, vaikas trokšta jį pateisinti, todėl stengiasi būti geras, elgtis deramai.

Tėvų komplimentai ir padėkos, vaiko prisimenamos analogiškose situacijose, verčia jį patį ieškoti būdų, kaip pasijusti geriau.

Vaiko tinkamą elgesį skatina pozityvūs tėvų ko-

mentarai – vaikas siekia kartoti elgesį, į kurį atkreipė dėmesį suaugusieji.

Kalbėjimasis apie vaiko veiklą bei elgesį padeda geriau suprasti tinkamus poelgius, draudimus, galimas nederamo elgesio pasekmes. Tėvai parodo vaikui dėmesį, jei klausinėja apie gerai atliktą darbą ar gražų poelgį. Pasidalijęs savo patirtimi, vaikas jaučiasi pagerbtas ir įvertintas.

Kalbėjimas apie tėvų ir vaiko bendraamžių jausmus bei poreikius leidžia vaikui suprasti, kad jis turi savo nuomonę, jausmus, poreikius, tačiau juos turi ir tėvai, tik dažnai kitokius neg vaikas. Panašiai kalbama ir apie vaiko bendraamžius, kad vaikas tapėtų empatiškesnis, jautresnis kitiems.

Pagyrimai, skatinantys tinkamo elgesio įsitvir-

tinimą, teikia vaikui džiaugsmo, motyvuoja tobulėti, skatina deramus poelgius. Pagyrimas skatina vaiką kontroliuoti save ir žaisti taikiai.

Pats veiksmingiausias būdas, padedantis keisti nepageidaujamą vaiko elgesį – *suteikti vaikui galimybę elgtis savarankiškai*. Tėvai turėtų leisti vaikams rinktis ir atsakyti už savo poelgius, pajusti, ką reikia gerai elgtis su kitais, parodyti, ką jie sugeba, leisti jiems susilaukti dėmesio, būti mėgstamiems ir suprastiems, būti laikomiems lygiais su suaugusiais ir visokiais būdais skatinamais veikti. Vaikai turi būti skatinami gerai elgtis, jie turi žinoti, kad šitaip geriausiai patenkins savo norus ir poreikius. Jie turi jaustis esą gabūs, sumanūs ir vertinami.

Amy Vanderbilt (2000) teigia, jog „<...> mokantis gero elgesio, *meilė ir pagarba* yra geriausi pagalbininkai. Jeigu norite, kad vaikas išmoktų gerų manierų, t. y. rodytų pagarbą kitam, tai ir tėvai privalo jį gerbti“ (Vanderbild, p. 29).

Ypač svarbu suprasti, kad vaikai ne tik sąmoningai mokosi, bet ir nesąmoningai kopijuoja artimųjų elgesį, stebėdami, kaip šeimos nariai tarpusavyje bendrauja ir dirba. Todėl labai svarbu suvokti, jog, siekiant ugdyti asmenybę, jau nuo mažens turi būti dedami tvirti pagrindai. Dėl to ir *tėvų pavyzdys savo verte yra neįkainojamas* (Skujienė, Steponienė, 2007).

R. Žukauskienė (2007) primena, kad labai svarbu parinkti paskatinimą, atitinkantį individo lūkesčius, nes, jeigu į tai nebus atsižvelgta ir bus tikimasi, kad į tam tikrą paskatinimą visi reaguos vienodai, elgesio pakeisti reikiama linkme nepavyks. Remdamasi biheivoristų tyrimais, mokslininkė pateikia išvadas, kad, pvz., mažo vaiko paskatinimas turėtų būti maistas, fizinis kontaktas, o jau vyresnio – geras aplinkinių vertinimas. Tačiau bet kurio amžiaus asmenį, taigi, ir ikimokyklinuką efektyviai veikia pagyrimai, galimybė kartu praleisti laiką su mylimu žmogumi. Pagyrimu galima suteikti vaikui teigiamą atgalinį ryšį, didinantį jo savivertės, kompetencijos ir pasitikėjimo jausmą (Žukauskienė, 2007). Svarbiausia taisyklė – reikia girti tik vaiko pastangas, bet ne jo charakterį ar asmenybę.

Tinkamų skatinimo metodų radimas nėra toks paprastas dalykas, kaip atrodo iš pirmo žvilgsnio, – tikina M. Perecas, B. Minzel, H. Vimeris (1990). Su vaiku tėvai turėtų aptarti skatinimo planą. Atsižvelgdami į vaiko amžių, tėvai turėtų jam pasakyti, kad nori padėti jam atsikratyti blogų įpročių. Su ikimokyklinuku reikia labai konkrečiai aptarti, ko siekiama, kad vaikas pats norėtų to siekti. Savo tyrimais ši mokslininkų grupė parodė, kad skatinimo poveikis yra didesnis, kai vaikas skatinamas tuoj po gero poelgio. Be to, kur kas daugiau tėvai pasiekia, jeigu po kiek laiko vaiką pradės skatinti tik retkarčiais: retoki

skatinimai geriau padeda įtvirtinti tam tikrą jau susiformavusį elgesį. Tai nebe nuolatinis, o atsitiktinis, t. y. retas, stimuliavimas. Elgesys, įtvirtintas retu stimuliavimu, yra daug patvaresnis ir sunkiau keičiasi. Įtvirtinę tam tikrą elgesį, materialiuosius stimulus tėvai turėtų keisti socialiniais.

Skatinant vaiką, kaip teigia Y. Lemontagne (1999, p. 43), „...jo akyse pakyla jo paties vertė, sustiprėja saugumo jausmas, be to, mes skatiname tokį teigiamą elgesį“.

Studijuojant pedagoginę – psichologinę literatūrą, aiškėja, kad skatinimo būdų parinkimas priklauso nuo daugelio veiksnių. Vienas svarbesnių veiksnių – vaiko amžius. Ikimokyklinio amžiaus vaikas dėl psichinių ir fizinių galimybių ribotumo tėvų bandymą keisti jo elgesį suvoks ir priims kitaip negu, tarkim, paauglys.

Išvados

1. Pozityviosios pedagogikos kryptis teigia, kad tinkamas vaiko elgesys lengviau ugdomas palaikant su juo pozityvų ryšį, rodant jam pakankamai dėmesio, padrašinant, skatinant, giriant, taikant natūralių bei loginių pasekmių būdus.
2. Ikimokykliniam amžiui svarbūs tokie skatinimo būdai: įdomi veikla, bendravimas, *pasitikėjimas, pagarba, pavyzdys, pagyrimai, savarankiškumo skatinimas, komplimentai ir padėkos, pozityvūs tėvų komentarai, kalbėjimai apie vaiko poreikius bei jausmus ir t. t.*
3. Vieni iš svarbesnių veiksnių, pasirenkant skatinimo būdus, – tai vaiko amžius, charakteris bei temperamentas.
4. Ikimokyklinio amžiaus vaikas dėl psichinių ir fizinių galimybių ribotumo tėvų bandymą keisti jo elgesį suvokia ir priima kitaip nei vyresnio amžiaus vaikai.

Literatūra

1. Alijošienė Z., 2003, *Elgesio kultūros ugdymas*. Šiauliai: K. J. Vasiliausko įmonė.
2. Bajoriūnas Z., 1997, *Šeimos edukologija*. Vilnius: Jošora.
3. Von Cramm D., 2005, *Geros vaikų manieros*. Vilnius: Algarvė.
4. Ginott H. G., 1999, *Tarp tėvų ir vaikų*. Vilnius: Via recta.
5. Gučas A., 1981, *Vaiko psichologija*. Kaunas: Šviesa.
6. Jovaiša L., 2007, *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
7. Leliūgienė I., 2003, *Socialinė pedagogika*. Kaunas: Technologija.
8. Litvinienė I., 2002, *Šeima – vaiko ugdymo institucija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
9. Lemontagne Y., 1999. *Būti tėvais pamišusiame pasaulyje*. Vilnius: Tyto alba.

10. Monkevičienė O., Ar galima auklėti be bausmių? <<http://www.ikimokyklinis.lt-ikimokyklinis.lt-pazinkime-vaikyste>>. [2012-01-30].
11. Ostrovska L., 1970, *Ar reikia bausti vaikus?* Kaunas: Šviesa.
12. Pėrecas M., Minzel B., Vimeris H., 1990, *Ką turėtų žinoti tėvai.* Kaunas: Šviesa.
13. Peters R., 1999, *Nebijokite drausminti vaikų.* Vilnius: Tyto alba.
14. Rogge J. U., 2005, *Tėvai nustato ribas.* Vilnius: Alma litera.
15. Šalkauskis S., 1992, *Pedagoginiai raštai.* Kaunas: Šviesa.
16. Skujienė G., Steponienė A., 2007, *Šeimos etika.* Vilnius: Rosma.
17. Titarenka V., 1980, *Šeima ir asmenybė.* Vilnius: Mintis.
18. Vanderbilt A., 2000, *Viskas apie etiketą.* Vilnius: Melsa.
19. Žukauskienė R., 2007, *Raidos psichologija.* Vilnius: Margi raštai.

STIMULATION – AN IMPORTANT FACTOR IN DEVELOPMENT OF APPROPRIATE BEHAVIOURAL CULTURE OF CHILDREN IN FAMILIES RAISING PRE-SCHOOL CHILDREN

Nijolė Petrylienė, Jurgita Smilgienė

Summary

The development of behavioural culture of children is a very complex process that requires conscious and flexible application of various methods. Different authors distinguish the following components of pre-school children's behavioural culture: activity culture, communication culture, and hygiene culture. The contemporary approach to raising children states that stimulation is a factor in the development of proper behavioural culture of children, thus in family education stimulation of a child is one of the ways of stimulating moral behaviour. Scholars distinguish the following ways of stimulation: interesting activity, communication, trust, respect, example, praise, encouragement of autonomy, compliments and gratitude, positive comments from parents, talking about the child's needs and feelings etc. The choice of the means of stimulation depends on these factors: the child's age, character and temperament.

Keywords: children behavioural culture, pre-school age children, stimulation, family.

SKATINIMAS – TINKAMAS VEIKSNYS IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ ELGESIO KULTŪRAI UGDYTI ŠEIMOSE

Nijolė Petrylienė, Jurgita Smilgienė

Santrauka

Tinkamos vaikų elgesio kultūros ugdymas yra vertės problema: daugumai tėvų kelia abejonių ir senieji, ir naujieji vaikų elgesio kultūros formavimo būdai. Visi jie atrodo nebeveiksmingi, nes vaikų elgesio problemų tik daugėja. Su vaikų elgesio problemomis pirmiausia susiduria tėvai. Sprendimo rezultatai priklauso nuo tėvų intelektualinių galių, nuo tikslų, pasaulėžiūros, pedagoginio takto ir kultūros.

Vaikų elgesio kultūros ugdymas – labai sudėtingas procesas, reikalaujantis sąmoningai ir lanksčiai taikyti įvairius metodus. Mokslininkai išskiria šiuos ikimokyklinio amžiaus vaikų elgesio kultūros komponentus: veiklos kultūrą, bendravimo kultūrą, higienos kultūrą. Šiuolaikinis požiūris į vaikų auklėjimą teigia, kad skatinimas yra tinkamos vaiko elgesio kultūros ugdymo veiksnys. Vaiko skatinimas – vienas dorovinio elgesio stimuliavimo būdų.

Mokslininkai išskiria šiuos skatinimo būdus: *įdomią veiklą, bendravimą, pasitikėjimą, pagarbą, pavyzdį, pagyrimą, savarankiškumo skatinimą, komplimentus ir padėkas, pozityvius tėvų komentarus, kalbėjimą apie vaiko poreikius bei jausmus ir t. t.* Skatinimo būdų parinkimas priklauso nuo vaiko amžiaus, charakterio bei temperamento.

Prasminiai žodžiai: vaikų elgesio kultūra, ikimokyklinio amžiaus vaikai, skatinimas, šeima.

[iteikta 2012-05-16